

ANDRZEJ STOLARSKI

Uniwersytet Łódzki

KONSEKWENCJE PODATKOWE I PARAPODATKOWE A WYBÓR FORMY PRAWNEJ PRZEZ MŚP

Wprowadzenie

Podatnicy uzyskujący przychody lub dochody głównie narzekają na niestabilne przepisy prawne, skomplikowaną konstrukcję instrumentów podatkowych i niepodatkowych. Preferencji oczekują przede wszystkim przedsiębiorstwa sektora MŚP w zakresie rachunkowości i sprawozdawczości podatkowej, a także obciążeń parapodatkowych, w tym głównie składek na ubezpieczenia, odprowadzane do ZUS.

Wydaje się, że niewielka jest znajomość form prawnych przedsiębiorstw dotyczących:

- możliwości pozyskania środków finansowania,
- bezpieczeństwa majątku przedsiębiorcy – osoby prowadzącej działalność gospodarczą,
- dostępu do wypracowanego zysku,
- wysokości podatku i innych obciążeń pseudopodatkowych (głównie opodatkowania podatkiem dochodowym oraz obciążenia z tytułu ubezpieczeń społecznych),
- delegacji uprawnień, konieczności oddania zarządu w obce ręce (patrz pkt *bezpieczeństwo majątku...*),
- kosztów założenia i „utrzymania” formy prawnej (rachunkowości, opłat sądowych, rejestrowych, notarialnych).

W artykule zwrócono uwagę na następujące trzy wybrane czynniki:

- bezpieczeństwo majątku przedsiębiorcy rozumiane jako odpowiedzialność za zobowiązania przedsiębiorstwa,
- wysokość podatku dochodowego i obciążeń paropodatkowych,
- dostęp do wypracowanego zysku, dodatkowe obciążenia związane z realizacją zysków, które powinny mieć wpływ na dobór formy prawnej przedsiębiorstw.

Wybór formy prawnej ma wpływ na konsekwencje podatkowe i paropodatkowe, jednak wiedza na ten temat jest niewielka, brakuje także edukacji. Jak wynika z badań najczęściej wybierane są następujące formy prawne:

- osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą,
- spółki cywilne osób fizycznych i prawnych,
- spółka jawna,
- spółki komandytowe,
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- spółki akcyjne (dosyć rzadko).

1. Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą

Jest to najprostsza forma prawna prowadzenia przedsiębiorstwa. Jak na nasze warunki w prosty sposób można zarejestrować działalność gospodarczą przez stronę internetową CEIDG – Centralną Ewidencję i Informację Działalności Gospodarczej.

Konsekwencje podatkowe, odpowiedzialności za zobowiązania oraz dostępu do zysku spowodowane wyborem tej formy prawnej prowadzenia działalności. Podatek dochodowy – zyski w przypadku jednoosobowej działalności gospodarczej osoby fizycznej opodatkowane są podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Opodatkowanie może przyjąć następujące formy w zależności od obrotów przedsiębiorstwa oraz przedmiotu działalności¹:

Karta podatkowa – charakterystyczna dla małych przedsiębiorstw usługowych, świadczących usługi dla ludności. Miesięcznie płacona jest taka sama kwota podatku, niezależnie od obrotów firmy, jest ustalana na podstawie wielkości zatrudnienia oraz miejscowości, w jakiej prowadzona jest działalność.

---

¹ J. Kalinowski, *Podjęmowanie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne*, „Biuletyn Rachunkowości” 2010, nr 3, INFOR.

Ryczałt ewidencjonowany – sposób rozliczenia dostępny dla większości jednoosobowych działalności, których obroty w roku podatkowym nie przekroczyły określonego limitu (obecne równowartości 150 000 euro). Podstawą opodatkowania jest wielkość przychodu. Stawka w zależności od rodzaju prowadzonej działalności wynosi od 3% do 20% przychodu. Osoby, które wybrały tę formę rozliczenia podatku dochodowego zobowiązane są do prowadzenia ewidencji osiągniętych przychodów².

Opodatkowanie dochodu na zasadach ogólnych – podstawowa forma rozliczenia osób fizycznych z podatku dochodowego. Podstawą opodatkowania jest dochód ustalony jako różnica między przychodami podlegającymi opodatkowaniu a kosztami uzyskania przychodów. Do opodatkowania dochodu stosuje się progresywną skalę podatkową, a stawka podatku to 18% minus kwota wolna od podatku. Po przekroczeniu limitu dochodu w ciągu roku podatkowego (85 528 zł) do opodatkowania nadwyżki ponad ten limit stosuje się stawkę 32%.

Podatek liniowy – podobnie jak w przypadku zasad ogólnych, podstawą opodatkowania jest dochód. Stosowana jest jedna liniowa stawka podatku 19%³.

W przypadku zasad ogólnych i podatku liniowego, przedsiębiorca zobowiązany jest do prowadzenia książki przychodów i rozchodów lub ksiąg rachunkowych.

Obciążenia parapodatkowe – osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą zobowiązane są do opłacania składek ZUS na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe, zdrowotne, fundusz pracy. Dobrowolnie przedsiębiorcy mogą opłacać ubezpieczenie chorobowe. Składki opłacane są miesięcznie.

Odpowiedzialność za zobowiązania przedsiębiorstwa oraz dostęp do wyprowadzanego zysku. Przedsiębiorcy, o których mowa odpowiadają całym swoim majątkiem za zobowiązania przedsiębiorstwa bez żadnych ograniczeń. Stanowi to pewne zagrożenie dla właściciela przy takiej formie prowadzenia działalności. Jest jednak zaletą w przypadku poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania w bankach. Osoby fizyczne są dla banków bardziej wiarygodne niż przedsiębiorstwa podobnej wielkości prowadzone przez, na przykład, spółki z o.o., właśnie

---

² Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 131, poz. 764).

³ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (ostatnia zmiana: DzU 2012, poz. 362).

ze względu na odpowiedzialność za zobowiązania całym majątkiem, w tym prywatnym.

Niewątpliwą zaletą jest także swobodny dostęp do zgromadzonych środków finansowych. Właściciel jednoosobowego przedsiębiorstwa może dysponować jego majątkiem i w nieograniczony sposób korzystać z wypracowanych zysków. Nie ma żadnych ograniczeń prawnych w tym zakresie.

2. Spółka cywilna i spółka jawna

Spółki te zawiązywane, są gdy większa liczba osób zobowiązuje się działać wspólnie i prowadzić przedsiębiorstwo. Spółka cywilna jest zawiązywana przez osoby fizyczne będące przedsiębiorcami. Wspólnikami tego typu spółki mogą być też podmioty z osobowością prawną, na przykład spółki z ograniczoną odpowiedzialnością⁴.

Spółka jawna tworzona jest w momencie dokonania wpisu do rejestru przedsiębiorców w KRS. Tak jak w spółce cywilnej, wspólnikami spółki jawnej mogą być osoby fizyczne i osoby prawne. Co do zasady, wspólnicy spółki cywilnej i jawnej podlegają identycznym obowiązkom, wspólnicy także zarządzają spółką.

Podatek dochodowy

Spółki cywilna i jawna jako spółki osobowe nie są podatnikami podatku dochodowego. Podatnikami są ich wspólnicy. W zależności od formy prawnej oraz wyboru formy rozliczania podatku dochodowego wspólnicy mogą być podatnikami różnych podatków oraz w różnej formie je opłacać. W umowie omawianych spółek określony jest udział w zyskach każdego ze wspólników. Od swojej części zysków wspólnik jest zobowiązany zapłacić podatek według obowiązujących zasad. Jeśli ma osobowość prawną, opłaca podatek według zasad określonych w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych. Jeżeli wspólnik jest osobą fizyczną, opłaca podatek dochodowy od osób fizycznych. W zależności od wybranej formy opodatkowania może go rozliczać na zasadach ogólnych lub opłacać podatek liniowy. W przypadku, gdy wspólnikami spółki są osoby fizyczne, wspólnicy mogą ustalić, że będzie opłacany podatek dochodowy w formie ryczałtu ewidencjonowanego od przychodów spółki. Rachunkowość tych spółek może być prowadzona w formie ewidencji podatkowych – ryczałtu

⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 230, poz. 1370).

ewidencjonowanego lub książki przychodów i rozchodów, można także prowadzić księgi rachunkowe⁵. Niezależnie jednak od formy rachunkowości, spółki jawne zobowiązane są do sporządzania i ogłaszania sprawozdania finansowego zgodnie z przepisami o rachunkowości.

Obciążenia parapodatkowe – w przypadku wspólników będącymi osobami fizycznymi podlegają oni takim samym obowiązkom w opłacaniu składek jak osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą.

Odpowiedzialność za zobowiązania przedsiębiorstwa oraz dostęp do wypracowanego zysku

Wspólnicy spółki cywilnej i jawnej odpowiadają za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem, przy czym w przypadku spółki jawnej jest to odpowiedzialność **solidarna ze spółką**. Wierzyciele zaspokajani są najpierw z majątku spółki, a następnie z majątków wspólników⁶. W obu przypadkach zysk spółki jest dzielony między wspólników po zakończeniu roku obrotowego, stosownie do udziałów w zysku, jednak wspólnicy mogą wypłacać sobie zaliczki z zysku w ciągu roku. Można więc założyć, że wspólnicy mają nieograniczony dostęp do przypadającej na nich części zysku.

3. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Założenie spółki wymaga sporządzenia umowy spółki w formie aktu notarialnego oraz rejestracji w rejestrze przedsiębiorców KRS. Kodeks spółek handlowych zalicza ją do grupy spółek kapitałowych. Spółka z o.o. ma osobowość prawną i kieruje nią zarząd, którego członkami mogą być także wspólnicy spółki.

Podatek dochodowy

Dochody spółki opodatkowane są liniowym podatkiem dochodowym od osób prawnych, którego stawka wynosi 19%. Podstawą opodatkowania jest dochód pozostały po odjęciu od przychodów kosztów uzyskania przychodów. Spółka z o.o. zobligowana jest do prowadzenia ksiąg rachunkowych, sporządzania i ogłaszania sprawozdań finansowych.

---

⁵ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 232, poz. 1378).

⁶ W. Jęsiak, *Egzekucja w stosunku do wspólników spółki cywilnej i spółki jawnej*, „Prawo Przedsiębiorcy” 2007, nr 10, INFOR.

Obciążenia parapodatkowe – wspólnicy spółki nie opłacają składek do ZUS. Wyjątkiem jest spółka, której 100% udziałów należy do jednej osoby. W takim przypadku wspólnik spółki jest zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia tak jak osoba prowadząca samodzielnie działalność gospodarczą.

Odpowiedzialność za zobowiązania przedsiębiorstwa oraz dostęp do wypracowanego zysku.

Z punktu widzenia właściciela jest to bezpieczna forma prowadzenia działalności. Wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie odpowiada za zobowiązania spółki. Ryzykuje jedynie kwotą zaangażowanych środków w kapitale spółki lub pożyczkami udzielonymi spółce. Należy jednak pamiętać, że jeżeli jest jednocześnie członkiem zarządu, to będzie odpowiadać za zobowiązania w takim zakresie, w jakim podlega tej odpowiedzialności zarząd.

W spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wspólnik spółki jest oddzielony od jej majątku. Jego udział w zysku następuje po wypłacie dywidendy, której opodatkowanie wynosi 19%. W porównaniu z poprzednio omawianymi formami prowadzenia działalności, z punktu widzenia właściciela, zysk wspólnika jest opodatkowany dwukrotnie. Po pierwsze jako zysk spółki z o.o. – 19% podatkiem od osób prawnych i po drugie wypłacona część zysku podlega podatkowi od dywidendy. Dla porównania wspólnik spółki osobowej, którego dochody są opodatkowane podatkiem liniowym od osób fizycznych zapłaci tylko 19% dochodu.

W omawianej spółce można zabezpieczyć majątek własny wspólnika przed wierzycielami spółki w przypadku kłopotów finansowych. Można także unikać obciążeń parapodatkowych, jednakże jest ona niekorzystna, jeśli chodzi o opodatkowania wypłat na rzecz wspólnika. Ograniczony jest też dostęp wspólnika do zysku. Po zamknięciu roku obrotowego może być wypłacona dywidenda. Kodeks spółek handlowych dopuszcza możliwość wypłaty wspólnikom zaliczki z tytułu dywidendy w trakcie roku obrotowego, lecz wypłata ta jest uzależniona od spełnienia wielu warunków⁷.

---

⁷ J. Gawrońska, *Podział wyniku finansowego w spółkach kapitałowych*, „Prawo Przedsiębiorcy” 2011, nr 22, INFOR.

4. Spółka komandytowa

W spółce komandytowej udziałowcami jest dwóch wspólników o różnych prawach i obowiązkach. Pierwszy z nich to komplementariusz, który odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i bierze udział w jej zarządzaniu. Drugi typ wspólnika to komandytariusz, który odpowiada za zobowiązania spółki do wysokości zadeklarowanej sumy komandytowej. Nie może brać udziału w zarządzaniu spółką, może jednak być jej prokurentem. Do założenia spółki konieczne jest sporządzenie umowy w formie aktu notarialnego i rejestracja spółki w KRS. Spółka ta jest spółką osobową, a jej wspólnikami mogą być osoby fizyczne i inne podmioty posiadające osobowość prawną. Jeśli chodzi o opodatkowanie dochodu i obciążenia parapodatkowe, można znaleźć wiele podobieństw ze spółką jawną.

Podatek dochodowy

Każdy wspólnik płaci podatek dochodowy zależnie od formy prawnej i sposobu jego rozliczania. Wspólnicy będący osobami prawnymi opłacają podatek od osób prawnych z tytułu udziałów w zysku spółki komandytowej, osoby fizyczne rozliczają się z podatku dochodowego od osób fizycznych według zasad ogólnych lub w formie podatku liniowego. Spółka komandytowa zobowiązana jest do prowadzenia ksiąg rachunkowych i ogłaszania sprawozdania finansowego. Zasady opłacania **obciążeń parapodatkowych** – składek do ZUS, są analogiczne jak w przypadku spółki jawnej.

Odpowiedzialność za zobowiązania przedsiębiorstwa oraz dostęp do wypracowanego zysku

Z punktu widzenia wspólnika będącego komplementariuszem spółki jego sytuacja nie różni się od wspólnika spółki jawnej. Odpowiada on za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem i może mieć dostęp do zysku przez wypłatę zaliczek. Komandytariusz spółki wykorzystuje zarówno zalety spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółki jawnej. Podobnie jak wspólnik tej pierwszej – ryzykuje swoim majątkiem do określonej kwoty i jak wspólnik spółki jawnej ma możliwość bieżącego korzystania z zysku spółki w ciągu roku, a zysk opodatkowany jest tylko raz. Wyniki analizy zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1

Podatkowe i paropodatkowe obciążenia MŚP

Formy prawne	Podatek dochodowy	Obciążenia paropodatkowe	Odpowiedzialność za zobowiązania przedsiębiorstwa	Dostęp do zysku
Jednoosobowa działalność	PDOF: karta podatkowa, ryczałt ewidencjonowany, zasady ogólne, podatek liniowy	Składki ZUS	Odpowiedzialność całym majątkiem	Nieograniczony dostęp do zysku
Spółka cywilna i jawna	Podatek opłaca wspólnik PDOF, PDOF: ryczałt ewidencjonowany, zasady ogólne, podatek liniowy	Składki ZUS w przypadku wspólników będących osobami fizycznymi	Odpowiedzialność całym majątkiem	Nieograniczony dostęp do zysku w formie zaliczek na zysk
Spółka z o.o.	PDOP	Brak, jedynie gdy 1 osoba posiada 100% udziałów	Nie odpowiada	Po zakończeniu roku obrotowego podejmowana jest uchwała o wypłacie dywidendy. Opodatkowanie dywidendy 19%
Spółka komandytowa	Podatek opłaca wspólnik PDOF, PDOF: zasady ogólne, podatek liniowy	Składki ZUS w przypadku wspólników będących osobami fizycznymi	Komplementariusz odpowiada całym swoim majątkiem, Komandytariusz do wysokości sumy komandytowej	Nieograniczony dostęp do zysku w formie zaliczek na zysk

Źródło: opracowanie własne.

Przedsiębiorcy działający w sektorze MŚP mają wiele możliwości wyboru najbardziej odpowiadającej im formy prowadzenia działalności. Mogą przy tym kierować się chęcią zminimalizowania obciążeń podatkowych, zabezpieczeniem przed odpowiedzialnością lub dostępem do wypracowanych zysków.

Z przedstawionej analizy widać, że w najkorzystniejszej sytuacji znajduje się przedsiębiorca będący komandytariuszem spółki komandytowej. Zbudowanie takiej konstrukcji prawnej wymaga jednak pewnych zabiegów, znalezienia wspólnika – komplementariusza lub zawiązanie na przykład spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością, która wchodzi jako komplementariusz do spółki komandytowej⁸. Nie zawsze wymaga to wysiłku organizacyjnego, decyzja o zmianach powinna być poprzedzona analizą warunków, w jakich przedsiębiorstwo działa. Dla przykładu, salon fryzjerski prowadzony na osiedlu mieszkalnym, w którym pracuje właściciel i kilku pracowników, nie musi przyjmować formy spółki z o.o. Jednak kiedy salon ten ma być prowadzony w centrum handlowym, z którym ma być podpisany pięcioletni kontrakt na najem lokalu, a czynsz ma być opłacany w walucie obcej – warto rozważyć taką zmianę.

Podsumowanie

W artykule przedstawiono dylematy i problemy, przed jakimi stają przedsiębiorcy przy wyborze formy prawnej prowadzonej działalności gospodarczej.

Każdy wybór niesie za sobą określone skutki ekonomiczne i prawne, zwłaszcza w kilku przedstawionych tu obszarach, które są najważniejsze z punktu widzenia małego przedsiębiorcy. Wybór formy prawnej nie powinien odbywać się w pośpiechu, bez analizy korzyści i zagrożeń. Opracowanie to jest wstępem do dalszych rozważań dotyczących wyboru formy prawnej dla podmiotów prowadzących przedsiębiorstwo.

Akty prawne

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 230, poz. 1370).

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. *Kodeks spółek handlowych* (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 234, poz. 1391).

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 232, poz. 1378).

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (ostatnia zmiana: DzU 2012, poz. 362).

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (ostatnia zmiana: DzU 2012, poz. 362).

---

⁸ A. Stępień-Sporek, *Spółka komandytowa z udziałem spółki z o.o. jako jedynym komplementariuszem*, „Prawo Spółek” 2008, nr 11, INFOR.

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (ostatnia zmiana: DzU 2010, nr 252, poz. 1691).
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 131, poz. 764).
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 291, poz. 1706).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (ostatnia zmiana: DzU 2012, poz. 123).
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (ostatnia zmiana: DzU 2011, nr 232, poz. 1378).

Literatura

- Felis P., Jamróży M., Szlęzak-Matuszewicz J., *Podatki i składki w działalności przedsiębiorców*, Wyd. Difin, Gdańsk 2010.
- Gawrońska J., *Podział wyniku finansowego w spółkach kapitałowych*, „Prawo Przedsiębiorcy” 2011, nr 22, INFOR.
- Ickiewicz J., *Obciążenia fiskalne przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2010.
- Jęsiak W., *Egzekucja w stosunku do współników spółki cywilnej i spółki jawnej*, „Prawo Przedsiębiorcy” 2007, nr 10, INFOR.
- Kalinowski J., *Podejmowanie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne*, „Biuletyn Rachunkowości” 2010, nr 3, INFOR.
- Kardyś M., *Pobrania właścicielskie w różnych typach działalności gospodarczej*, „Prawo Przedsiębiorcy” 2006, nr 11, INFOR.
- Pęczyk-Tofel A., Tofel M., *Wewnętrzne stosunki majątkowe w handlowych spółkach osobowych*, „Prawo Spółek” 2010, nr 1, INFOR.
- Stępień-Sporek A., *Spółka komandytowa z udziałem spółki z o.o. jako jedynym komplementariuszem*, „Prawo Spółek” 2008, nr 11, INFOR.
- Szlęzak-Matuszewicz J., *Spółka komandytowa jako forma optymalizacji podatkowej*, „Prawo Przedsiębiorcy” 2010, nr 19, INFOR.
- Zamiejski J., *Ubezpieczenia współników spółek*, „Prawo Przedsiębiorcy” 2003, nr 13, INFOR.

**CHOICE OF THE LEGAL STATUS OF SMES AND ITS
TAX AND TAX-LIKE CONSEQUENCES**

Summary

Taxpayers deriving income or revenue complain mostly about the unstable law and complicated structure of the tax and non-tax instruments. SMEs expect preferences mostly in the field of the accounting and tax reporting as well as quasi loads, which means mainly insurance premiums discharged. This study shows how the choice of the legal form of the company may affect tax and tax like burdens. The article concentrates on the most popular legal forms chosen by SME entrepreneurs: solo proprietor, partnership, general partnership, limited partnership and limited liability partnership.

The article includes the analysis of the burden deriving from each legal form chosen. In each case author describes also the principles of liability for the obligations and the opportunities for owners to realize the profit. The article shows some of the consequences, according to the author – the most important ones, resulting from the choice of the legal form of the company.

Translated by Andrzej Stolarski

